

Z Etické komise ČMPS

Etická komise informuje pravidelně ve Zpravodaji ČMPS o své činnosti. Tyto zprávy jsou současně dostupné na webu v oddílu *Pro veřejnost*. Současně má Etická komise vlastní stránku v rámci webu ČMPS, kde informuje o postupech své práce a poskytuje další dokumenty.

Loni v březnu jsme psali, že v červnu skončí prodloužený mandát třem kolegyním. Doposud v komisi setrvávají, neboť chtějí zodpovědně dokončit řízení u stížností, jež si vzaly na starost. Etická komise však neřeší jen stížnosti, jak již bylo několikrát zmiňováno, práce v EK umožňuje seznámit se s různými otázkami psychologické praxe, je to příležitost k růstu v profesi. Připomínáme, že členové EK jsou zproštěni členského poplatku v ČMPS a že cestovní náklady spojené s účastí na jednáních jsou propláceny. Většina agendy se děje korespondenčně.

Návrhy členů etické komise ČMPS lze zasílat na e-mail. cmeps@ecn.cz nebo pomocí formuláře na webu ČMPS v sekci Novinky.

Zpráva Etické komise za rok 2020

Etická komise ČMPS funguje od roku 2011. Komise nemá výkonnou pravomoc, její stanoviska a doporučení schvaluje Rada ČMPS. Přehled členů a dokumenty komise jsou uvedeny na webových stránkách (<https://cmepsy.cz/?page=ekpsy-cmeps>).

Cílem činnosti komise je ochrana zájmů klientů před jejich poškozením a rozvoj a ochrana psychologické profese, zvyšování etické citlivosti psychologů.

Komise se sešla v roce 2020 čtyřikrát, třikrát v hybridní formě (část členů prezenčně, část připojena online), víkendové setkání na konci léta proběhlo v Kostelci nad Černými lesy prezenčně.

Kromě řešení stížností a podnětů se komise zaměřila v roce 2020 na koncepční činnost – aktualizace dokumentů (jednací řád, statut) a vytváření etického kodexu „ve snadném čtení“.

Za rok 2020 komise eviduje 22 podání, část je z období, kdy byl pozastavena příjem podání (6/2019–2/2020). Z toho tři stížnosti byly přeraženy pro nedostatek podkladů do kategorie Podněty, jedna stížnost byla na základě dohody předána AMRP, jedna je uzavřena a pět je v procesu projednávání.

Z předchozího období komise eviduje 14 podání, které jsou v různé úrovni řešení. Většina stížností se týká opatrovnických sporů. Dále komise řešila otázku psychologické činnosti absolventa jiného oboru a způsob projednávání stížnosti v cizím jazyce.

Komise plánuje věnovat se tématu soudněznaleckých posudků v opatrovnických sporech a ochraně profese (vymezení vázané živnosti).

Komise se stále potýká s nedostatkem členů, proto v prosinci 2020 oznámila Rada ČMPS pozastavení příjmu nových stížností a podnětů, a to k 31. 8. 2021.

Petra Špačková, předsedkyně

15. 3. 2021

Stížnost na porušení Etického kodexu psychologické profese – anonymizovaná zpráva pro Zpravodaj ČMPS

Stížnost na jednání psychologa v kontextu vedení asistovaného styku

Stížnost podala matka nezletilé dívky a týkala se jednání psychologa, který vedl asistovaný styk této dívky s jejím otcem.

I. Obsah stížnosti a vyjádření psychologa

Stěžující si uvádí, že:

- psycholog vůči ní, jako matce nezletilé, vystupoval podjatě;
- vinil ji z nedostatečné přípravy dcery na asistovaný styk s otcem;
- káral ji za to, že informovala dceru o jednání na OSPODu;
- zpochybňoval autentičnost dceřiných výroků („to nemáš z vlastní hlavy...“);
- napomínal dceru za to, že nekomunikuje s otcem;
- opomíjel, že otec se v minulosti choval ke stěžující si matce agresivně před jejich dcerou, přestože mu tato skutečnost byla známa;
- zpochybnil dětskou psycholožku, kterou dcera navštěvovala, konkrétně doporučení této psycholožky, aby se k ní otec objednal na samostatnou konzultaci;
- nutil stěžovatelce své placené služby zaměřené na individuální práci s dcerou, přestože ho stěžovatelka žádala jen o asistenci u styku dcery s otcem.

Psycholog informoval EK, že první cca 1 a ½ hodinový asistovaný styk nezletilé s otcem proběhl na jeho pracovišti v klidu a pořádku. Druhý se ale nevydařil a byl předčasně ukončen, podle sdělení psychologa proto, že dcera na něj nebyla připravená. Otec po druhém asistovaném styku už nechtěl v dalším setkávání touto formou pokračovat, o čemž psycholog informoval OSPOD. Stěžující si OSPOD informovala, že nemá důvěru

k psychologovu přístupu. Psycholog se s OSPODem dohodl na zrušení dalších asistovaných setkání dcery s otcem.

K jednotlivým výše uvedeným bodům stížnosti psycholog uvedl, že nejsou zaměřeny na jeho jednání v kontextu vedení asistovaného styku nezletilé s otcem, ale téměř výhradně na komunikaci mezi ním a stěžující si; ta ale nebyla jeho klientkou a veškerá komunikace mezi nimi se týkala jen předání informací jí, jako matce nezletilé, o průběhu asistovaného styku dcery a otcem a případných doporučení.

Na základě těchto informací položila Etická komise psychologovi následující otázky:

- Kdo byl tedy Vaším klientem, s kým jste komunikoval jako s prvním?
- Jak a s kým byla vyjednána zakázka?
- Jak probíhala Vaše spolupráce se všemi zúčastněnými stranami?
- Jak jste pracoval s vícestranným smluvním polem?

K těmto otázkám se psycholog nevyjádřil.

Vyjádření psychologa k výše uvedeným bodům stížnosti

K bodu 1 – podjatost psychologa:

Etická komise položila psychologovi k tomuto bodu otázku, jak rozumí stížnosti matky nezletilé na jeho „podjatost“ vůči ní. Psycholog uvedl, že stížnosti nerozumí, neboť matce vyhověl hned, jakmile sdělila, že nemá v jeho práci důvěru, a spolupráci ukončili.

K bodu 2 – výrok o nedostatečné přípravě dcery matkou na asistovaný styk:

Psycholog udává, že toto jeho sdělení se netýkalo prvního, ale jen druhého, nevydařeného setkání dcery s otcem a že informovat matku o průběhu asistovaného styku je součástí spolupráce.

K bodu 3 – výrok o nadbytečném informování dcery matkou:

Psycholog EK sdělil, že matce řekl, aby dceru pokud možno informovala minimálně o probíhajících jednáních s OSPODem, protože to dceru nepřiměřeně zatěžuje věcmi, které nemůže sama řešit. Uvedl, že matku rozhodně nekáral, jednalo se o doporučení.

K bodu 4 – zpochybňování výroků nezletilé psychologem:

Psycholog uvedl, že se děti vždy ptá, co samy "potřebují" a že nezletilé se před zahájením asistovaného styku pouze zeptal, jestli jí osobně otec někdy fyzicky či jinak ublížil.

K bodu 5 – výroky, kterými psycholog napomínal nezletilou, že nekomunikuje s otcem:

Psycholog sdělil, že se nezletilé pouze ptal, jestli s otcem v mezidobí komunikovala. Dodává, že otec nezletilé řekl, že pokud bude dcera chtít, může se mu kdykoli ozvat, že bude rád (on se jí ozvat nemůže, protože nezletilá má jeho číslo zablokované); a dále, stejně jako v předchozím bodě, že matka u asistovaného styku nebyla přítomna.

K bodu 6 – opomíjení faktu, že se otec choval v minulosti k matce agresivně a že této agresii byla dcera přítomna:

Psycholog udává, že s rodiči jejich partnerské problémy neřešil. O podobném rozhovoru nemá žádný záznam, uvádí ale, že možná matce sdělil, že s ní partnerskou problematiku aktuálně nebude řešit, neboť jeho úkolem je zajistit asistovaný styk dcery s otcem.

K bodu 7 - zpochybňování dětské psycholožky, kterou matka pro dceru vyhledala:

Psycholog uvedl, že otcí konzultaci s dětskou psycholožkou pečující o nezletilou doporučil a že tato konzultace skutečně proběhla. Na doplňující otázku EK, jak si vysvětluje rozpor mezi svým doporučením návštěvy otce u dětské psycholožky a dojmem matky, že docházení k dětské psycholožce zpochybňoval, odpověděl, že neví, že i otázka EK uvádí „dojem“ matky, proti kterému stojí výše uvedený fakt konzultace otce s touto psycholožkou uskutečněné i na základě jeho doporučení.

K bodu 8 – nucení dalších placených služeb pro nezletilou, ačkoliv psycholog byl žádán pouze o asistenci u styku dcery s otcem.

Psycholog sdělil, že matce doporučil docházení dcery k psychologovi a nabídl možnost využít placené služby svého pracoviště, kde působí 4 psychologové. Doporučení docházet k psychologovi matce zopakoval po druhém asistovaném styku, protože dcera stěžující si mu řekla, že u psycholožky byla jen jednou. Na doplňující otázku Etické komise, jak rozumí tomu, proč matka chápala jeho sdělení jako „nucení“ placených psychologických služeb, psycholog odpověděl, že neví, že služby nabízí, ale nenutí a že je spíše v situaci, kdy kapacitně nemůže další klienty brát. Dále uvedl, že s matkou jednal otevřeně a že v rámci vícestranného pole chrání všechny aktéry a primárně dítě, které tady bylo jeho klientem.

Další doplňující otázky, které EK psychologovi položila, se týkaly jeho komunikace se stěžující si:

- Jak zpětně hodnotíte Vaši komunikaci s matkou?
- Jak rozumíte tomu, že matka vnímala Vaše výroky jako „obviňování, kárání, napomínání, zpochybňování“?

Psycholog odpověděl, že neví, proč to stěžující si takto vnímala, že veškeré úvahy by byly spekulace a že jedinou jeho "spekulací" je, že stěžující si očekávala od spolupráce terapii jejích partnerských problémů, ačkoliv zacílení péče bylo jiné (asistovaný styk dcery s otcem). Doplnil, že pozitivně hodnotil i schopnost stěžující si sdělit svou nespokojenost, neboť díky tomu se mohla situace řešit hned. A že pokud by snaha o řešení partnerských problémů pokračovala, spolupráci by ukončil on sám.

Dále uvedl, že jeho komunikace s matkou byla věcná a že matce sdělil i věci, které nebyly jen pozitivní komentář, např. informaci o nepřipravenosti dcery na druhé setkání s otcem. Nicméně že tyto věci sděluje v klidu a v tomto případě to bylo i s komentářem, že poprvé se asistované setkání dcery s otcem povedlo výborně, čímž se snažil podpořit matčiny dobré kompetence situaci zvládnout.

II. Stanovisko Etické komise ČMPS

Etická komise považuje prvních pět bodů stížnosti za projevy nedostatečně vyjednané spolupráce ve vícestranném smluvním poli včetně pozornosti věnované pracovnímu spojení. Zahrnuty jsou tyto body stížnosti:

1. Předpojaté jednání psychologa vůči matce
2. Výrok o nedostatečné přípravě dcery matkou na asistovaný styk
3. Výrok o nadbytečném informování dcery matkou
4. Zpochybňování výroků nezletilé psychologem
5. Výroky, jimiž psycholog napomínal nezletilou za to, že nekomunikuje s otcem

Pracovní spojení v rámci vícestranného smluvního pole pravděpodobně vůbec nevzniklo. Psycholog zastává názor, že stěžující si nebyla její klientkou. Veškerá jeho komunikace s ní se podle něj týkala jen informování jí, jako matky nezletilé, o průběhu asistovaného styku a případná doporučení.

Etická komise se domnívá, že psycholog nedocenil vícestranné smluvní a zájmové pole, v jehož středu je u opatrovnických sporů nejlepší zájem dítěte, tedy například i spolupráce jeho rodičů. Pravděpodobně se nelze zaměřovat jen na kontakt otce s dcerou a nezohlednit matku jako součást rodinného systému. Doporučila proto, aby psycholog v podobných situacích považoval za svého klienta při asistovaném kontaktu rodinnou jednotku – v takovémto případě oba rodiče a dítě. Podle pojetí Etického kodexu „klientem“ rozumíme osobu v přímé péči, přičemž v případě, kdy se jedná o nezletilé dítě – zejména v situaci tzv. sporu rodičů o dítě – vícestranné smluvní pole tvoří i zákonní zástupci nezletilého dítěte.

Ačkoliv na počátku vyjádřila stěžující si matka na OSPODu písemný souhlas s vedením asistovaných styků otce s jejich nezletilou dcerou, ztratila záhy důvěru k psychologovi a požádala o ukončení spolupráce. Tomu psycholog vyhověl a spolupráci ukončil.

Etická komise se domnívá, že psycholog ve svých odpovědích plně nereflektuje dynamiku kontaktu s matkou. Z opakovaného sdělení psychologa vyplývá, že nepovažoval matku s jejími očekáváními za rovnocenného partnera při spolupráci celé rodiny na funkčním setkávání otce s dcerou.

Ke spolupráci ve vícestranném smluvním poli a ke kvalitě pracovního spojení lze vztáhnout kapitolu III. Etického kodexu:

III.1 Zájmové pole

- a) *Psycholog si je vědom, v zájmu koho jedná, a tento zájem jasně pojmenovává. Chrání práva a oprávněné zájmy klienta.*
- b) *Uvědomuje si, v jakém zájmovém poli se pohybuje, a rozpoznává, kdy je na místě dojednat vícestrannou písemnou smlouvu.*
- c) *Nahlíží možný střet zájmů a postupuje tak, aby zájmy zpřehlednil a eticky správně se v jejich středu rozhodl.*

III.3 Pracovní spojení a jeho ochrana

Psycholog chrání pracovní spojení a podporuje vzájemnou důvěru. Varuje se proto situací, které by mohly vzájemnou důvěru narušit a pracovní spojení poškodit, ať jde o narušení smluvní nebo citové podstaty spojení.

V uvedených bodech nejednal psycholog v souladu s principy Etického kodexu psychologické profese. Etická komise doporučila psychologovi věnovat větší pozornost vícestrannému smluvnímu poli i vyjasňování očekávání a možností všech zúčastněných stran.

Etická komise dále doporučila psychologovi věnovat větší pozornost formě i obsahu komunikace i s tím rodičem, kterému v rámci citlivé situace asistovaných styků přímo neposkytuje svoje služby. Právě neúčasti jednoho z rodičů na asistovaných stykách vzniká nevyvážené vícestranné vztahové pole.

Dalším bodům stížnosti (tzn. 6. až 8. bodu) se Etická komise věnovala jednotlivě.

Bod 6. Opomíjení faktu, že se otec choval v minulosti k manželce – stěžující si agresivně a že této agresi byla dcera přítomna.

Pokud bylo zacílení péče od počátku definované výhradně na zajištění asistovaného styku otce s nezletilou dcerou, psycholog neporušil Etický kodex psychologické profese tím, že neřešil partnerské problémy rodičů datované do minulosti.

Etická komise přesto psychologovi doporučila, aby v rámci vlastní etické reflexe věnoval větší pozornost kontraktování ve vícestranném smluvním poli, tedy i tomu, jak chápou zacílení péče jednotlivé zúčastněné strany.

K tomuto bodu se vztahuje kapitola IV. Bod 1 Etického kodexu psychologické profese: *IV. 1. Kontraktování a informovaný souhlas*

Psycholog vyjednáva účel vzájemné spolupráce v hodnotovém rámci zastávaném tímto kodexem. Má na mysli především zájem klienta. V situaci vícestranné smlouvy bere v úvahu další dojednané či předpokládané zájmy.

Bod 7. Zpochybňování dětské psycholožky, kterou matka pro dceru vyhledala.

V tomto bodě se informace od stěžující si a od psychologa liší. Etická komise považuje za dostatečné pro řízení ohledně stížnosti prosté uvedení obou verzí bez jejich dalšího posuzování.

Bod 8. Nabízení dalších placených služeb pro nezletilou, ačkoliv psycholog byl žádán pouze o asistenci u styku dcery s otcem.

Pokud psycholog nabídl matce obecnou možnost další péče a možnost využít na pracovišti placenou péči i u jiného psychologa, Etický kodex psychologické profese neporušil.

Připravila Zora Dušková a Ivana Slavíková